

No. Ref. 2017-1-ES01-KA201-038373

Capitolul 2 - Ajutorul și susținerea familiilor în construirea dezvoltării sociale cognitive și pre-cognitive a copiilor

Capitolul 1- Modul în care copiii învață ce să se aștepte și ce să nu solicite

- 1.2. Oportunitățile propriilor alegeri
- 1.3. Limite clare și rezonabile
- 1.4. Experimentând și descoperind în cadrul limitelor
- 1.5. Dezvoltarea încrederii în propria persoană

Capitolul 2- Modul în care puteți sprijini activitățile de învățare a preșcolarilor acasă

- 2.1. Abilitățile copiilor
- 2.2. Zona dezvoltării proximale
- 2.3. Cauzalitatea biologică: presiunea creșterii
- 2.4. Sprijin emoțional

Capitolul 3- Metode de antrenare a curiozității și a dorinței de învățare

- 3.1. Descoperirea plăcerii de a învăța
- 3.2. Un copil fericit- învățare fericită
- 3.3. Atenție timpurie la dezvoltarea limbajului
- 3.4. Fii "antrenorul emoțional" al copilului tău

Capitolul 4- Metode de dezvoltare a abilităților sociale

- 4.1. Strategii multiple, alegeri optime
- 4.2. Optimizarea comunicării
- 4.3. Abilitățile de ascultare: secretul conexiunii emoționale
- 4.4. Empatia și manifestarea interesului în situații cotidiene

Introducere

Parintele este ghidul și modelul copilului. În primii ani de viață parintele este cel care pregătește mediul pentru copil, cel care filtrează informațiile cu care acesta intră în contact. Pe măsura ce copilul crește, i se oferă posibilitatea de a lua decizii simple în ceea ce-l privește, dar din opțiuni prestabilite de părinți.

În acest capitol vom preciza importanța limitelor, cum le stabilim și cum le implementăm. Regulile și limitele trebuie să fie aceleași pentru toată lumea. Inclusiv adultul trebuie să respecte ceea ce el a decis pentru copil. A trasa limite nu înseamnă a îngrași copilul și a-i refuza experimentarea unor lucruri noi. El nu se va mărgini la ceea ce știe sau la ce va primi de la ceilalți, dimpotrivă va avea o mai mare curiozitate, inițiativă, determinare.

Ceea ce ar trebui să știți în continuare e că odată ce copilul dumneavoastră începe să frecventeze grădinița, el sau ea va începe să vă ceară să faceți o parte din activitățile preferate acasă. Ceea ce este și normal deoarece o parte din munca noastră ca părinți e să ne pregătim copiii pentru școală, însemnând că activitățile suplimentare după școală sunt o necesitate. Este foarte important să cunoașteți etapele tuturor capacităților fizice, cognitive și emoționale, astfel încât să puteți face față tuturor problemelor care pot apărea.

Tot în acest modul vom vorbi despre importanța unei relații sănatoase cu copilul, de asemenea dezvoltarea socială este la fel de importantă ca dezvoltarea cognitivă atunci când ne propunem ca experiența școlară să fie una constructivă. Preșcolăritatea reprezintă o etapă de început a socializării, în care se pun bazele interacțiunii într-un mediu care presupune respectarea anumitor reguli pentru o bună desfășurare a activităților.

Capitolul 1- Modul în care copiii învață ce să se aștepte și ce să nu solicite

De la copilul nou-născut la adultul stabil emoțional și implinit, cu o viziune și o percepție sănătoasă asupra lumii este un drum lung (și frumos) pe care părinții și adulții din viața copilului îl dirijează. Nu putem spune că există o "rețetă" universală, mai ales că fiecare copil este diferit. Ce putem face, noi părinții, în această situație? În primul rând să acceptăm ideea că putem greși în relația cu copilul la fel de ușor pe cât putem corectă, nimic nu este ireversibil. Să ne raportăm la copil ca la un adult, să construim o relație sinceră, fără minciuni sau amenințări. Să le oferim copiilor posibilitatea de a lua propriile decizii, din opțiunile predefinite de noi, să punem limite clare și pe care să le respectăm și noi. Să încurajăm copilul să experimenteze și să-și dobândească abilitățile de autonomie personală.

1.1 Oportunitățile propriilor alegeri

Părintele este, în ceea ce-l privește pe copil, persoana care știe cel mai bine ce este de făcut pentru cel mic în cele mai multe situații. Adultul are un bagaj de experiențe pe care, bineînțeles, un copil nu îl poate avea. Asta înseamnă că cel mic trebuie încurajat să-și creeze singur experiențe proprii ca urmare a unor decizii „proprii”, dirijate de părinți. Aceasta este chiar cea mai bună metodă de a i se dezvolta autonomia pe această direcție. Părintele îi expune preșcolăritului variantele atent selecționate din care el să aleagă. Este recomandat ca opțiunile pe care i le dăm copilului să fie într-un număr limitat, copilul cu vârsta până în 3

No. Ref. 2017-1-ES01-KA201-038373

ani ar trebui să aibă doar două opțiuni deoarece cu cât îi extindem variantele, cu atât facem alegerea mai dificilă.

Situațiile în care îl lăsăm pe copil să ia așa-zisele decizii proprii apar în contextul rutinii zilnice, de la ceea ce vrea să mănânce până la ce flori să cumpărați pentru camera lui. Lăsați-l să hotărască singur: măr sau caisă, tricou verde sau albastru, mergem în leagăn sau în tobogan etc. Astfel, el va fi obișnuit încă de pe acum cu ideea că unele decizii trebuia să le ia singur. Pe măsură ce cresc, ei trebuie implicați inclusiv în hotărârile familiei: „Tu cu ce culoare crezi că ar trebui să zugrăvim bucătăria, culoarea X sau Y?”, „Ce ai vrea să facem azi, să mergem la cumpărături sau să îi facem o vizită mătușii?” etc. Acestea sunt momentele în care ei învață să fie responsabili, că deciziile lor au consecințe, că au un rol important în familie și, ulterior, în societate.

Ca adulți, de cele mai multe ori avem tendința de a hotărî în numele copilului pentru a evita ca lucrurile să nu iasă așa cum credem noi că ar trebui și pentru că nu vrem să-l lăsăm pe copil să ia o decizie greșită. A greși este absolut normal și nu întotdeauna învățăm din greșelile altora, dovada că la nivel personal sau social le repetăm. Studiile au demonstrat că cel mai bine învățăm din propriile greșeli. În consecință, în dezvoltarea copilului este important să îi oferim experiențe de viață în contexte naturale în care el să experimenteze relația cauză-efect.

- [Sfaturi legate de dezvoltarea abilităților decizionale ale copiilor- \(https://www.kidsmatter.edu.au/mental-health-matters/social-and-emotional-learning/making-decisions/suggestions-schools-and-early\)](https://www.kidsmatter.edu.au/mental-health-matters/social-and-emotional-learning/making-decisions/suggestions-schools-and-early)
- [Cinci motive sa ii incurajam pe copii sa ia decizii singuri \(http://momitforward.com/5-reasons-let-children-make-their-own-decisions/\)](http://momitforward.com/5-reasons-let-children-make-their-own-decisions/)

1.2. Limite clare și rezonabile

Limita presupune a trasa anumite granițe între ceea ce este permis și ceea ce nu este, însă fără a-i ascunde copilului ce se poate întâmpla dacă încalcă limitele. Limitele trebuie să fie urmate de o explicație clară pentru a nu avea parte de un comportament defensiv. Pentru el, un NU poate însemna un DA pentru că întotdeauna ce ne este interzis provoacă și mai mult interesul. Asta este de fapt limita negativă, „Nu arunca jucăriile”, „Să nu ieși din parc”, „Nu mai lovi copiii”, fără delimitarea consecințelor și care, pentru copil, nu reprezintă nimic. Limita pozitivă îmbracă o formă care ajunge mai repede la receptor și cu care el rezonază: „Pune jucăriile la locul lor dacă nu vrei să te mai joci acum. Ele se pot strica când tu le arunci”, „Să te joci în parc. Pe lângă este aglomerat, sunt multe mașini, și poți fi lovit”, „Atunci când ne jucăm cu ceilalți trebuie să fim prietenoși. Pe el îl doare când tu îl lovești”. Dacă le oferim un feedback pozitiv atunci când și ei au un comportament pozitiv le dăm încredere și îi încurajăm să repete experiența.

În cele mai multe cazuri nu este ușor să ajungem la rezultatul dorit. Fie că e vorba de masă, de ora de somn sau alte lucruri, copiii mereu pun la încercare limitele părinților. O disciplină pozitivă presupune limite clare și rezonabile.

Cum punem limite clare și rezonabile?

Trebuie să fim fermi dar înțelegători. Dacă vrem să-i învățăm pe copii limitele, e necesar să empatizăm cu situația. Fiind nervoși și vorbindu-le răstit nu vom face decât să ne distrugem relația cu el.

Avem nevoie ca cel mic să știe regulile de bază din familie. A programa lucrurile (masa, ora de somn, timpul acordat jocurilor) îl pune pe copil într-o rutină de unde știe la ce să se aștepte și care îi face să se simtă în siguranță. Regulile trebuie să fie puține, simple și uneori e bine să fie implicat și el în stabilirea regulilor pentru o mai bună cooperare.

Regulile și limitele trebuie să fie aceleași pentru toată lumea. Inclusiv adultul trebuie să respecte ceea ce el a decis pentru copil. Preșcolarul va fi foarte tentat să pună la încercare situația sau chiar să încalce

No. Ref. 2017-1-ES01-KA201-038373

limitele. Trebuie să-i arătăm copilului că îi apreciem efortul, mulțumindu-i că a respectat regulile și nu a încălcat limitele. Recunoștința noastră e foarte încurajatoare pentru el.

- [Stabilirea priorităților și a limitelor](http://www.k-state.edu/wwwparent/courses/rd-old/rd3.htm)
(<http://www.k-state.edu/wwwparent/courses/rd-old/rd3.htm>)
- [Limitele în funcție de vârsta copiilor](https://content.ces.ncsu.edu/appropriate-limits-for-young-children-a-guide-for-discipline)
(<https://content.ces.ncsu.edu/appropriate-limits-for-young-children-a-guide-for-discipline>)

1.3 Experimentând și descoperind în cadrul limitelor

A trasa limite nu înseamnă a îngădi copilul și a-i refuza experimentarea unor lucruri noi. El nu se va mărgini la ceea ce știe sau la ce va primi de la ceilalți, dimpotrivă va avea o mai mare curiozitate, inițiativă, determinare. Copilul va ști acum cum să gestioneze situația nouă, va ști din experiențele anterioare ce urmare poate avea una din deciziile lui și se va gândi înainte de a i pune în aplicare. Va lucra într-un mediu asupra căruia el deține destul de mult controlul ceea ce îi dă încredere. Atâta timp cât limita este transmisă corespunzător, copilul o va aplica eficient.

Un exemplu dintr-o activitate desfășurată la grădiniță: unul dintre copii colorase un ursuleț și când a terminat a venit și i-a spus educatoarei că ea ar dori să lipească ursulețul pe o foaie colorată și a întrebat-o pe educatoare dacă o poate ajuta să decupeze. Copilul știa dinainte că încă nu are voie să folosească foarfecele pentru că se poate răni și atunci a solicitat pe cineva în acest sens. Asta înseamnă că limita i-a fost transmisă pe o cale „amiabilă”, că cel mic a înțeles consecința utilizării foarfecelui în acel moment și atunci el a căutat o soluție care să nu încalce limita impusă de adult, dar, în același timp, să ducă la bun sfârșit ceea ce a început. Aprecierea comportamentului de către educatoare e un plus pentru copil.

Experimentând și altceva, o zonă mai puțin predictibilă, copilul va descoperi noi limite pe care, cu timpul, și le va impune singur. Atâta timp cât acțiunea pe care copilul o începe nu este un pericol, el trebuie lăsat să încerce, cu riscul să greșească. E singura modalitate prin care va învăța ceva nou. Propriile experiențe sunt cele mai veridice pentru el prin care se convinge de necesitatea limitelor.

- [Cum să îi ajutam pe copii să își satisfacă curiozitatea](http://www.easternflorida.edu/community-resources/child-development-centers/parent-resource-library/documents/curiosity-and-wonder.pdf)
(<http://www.easternflorida.edu/community-resources/child-development-centers/parent-resource-library/documents/curiosity-and-wonder.pdf>)
- [Legătura dintre limite și tipul de motivație al copiilor](https://www.researchgate.net/publication/227632393_Setting_limits_on_childrens_behavior_The_differential_effects_of_controlling_vs_informational_styles_on_intrinsic_motivation_and_creativity)
(https://www.researchgate.net/publication/227632393_Setting_limits_on_childrens_behavior_The_differential_effects_of_controlling_vs_informational_styles_on_intrinsic_motivation_and_creativity)

1.4. Dezvoltarea încrederii în propria persoană

Abilitățile de autonomie personală sunt o parte importantă în dezvoltarea copilului preșcolar. La vârstele mici, asta se traduce prin a desfășura singur activități conforme stadiului de vârstă în care se află (să mănânce singur, să se îmbrace singur, să strângă jucăriile etc.). E necesar cunoașterea specificului nivelului pentru a nu ne face așteptări și a pune pe umerii copilului sarcini prea grele pentru el.

De ce este importantă dezvoltarea acestor abilități care presupun autonomia personală? Pentru că e vorba de stima de sine a copilului, de nevoia de a se simți util lui, celorlalți oameni din jurul lui, de nevoia de a se descurca singur atunci când nu va fi acolo cineva să-l ajute. Scopul educației este de a forma indivizi capabili să se adapteze și să integreze în societate.

No. Ref. 2017-1-ES01-KA201-038373

Cum își dezvoltă copilul aceste abilități? Într-un mediu creat și supravegheat de părinte în care el observă copilul, vede momentele în care el întâmpină dificultăți și îi oferă sprijin. Preșcolarul încearcă, greșește, iar încearcă până reușește. Noi nu suntem acolo pentru a-i oferi soluția finală, ci pentru a-i da indicații.

Ce putem face pentru a le stimula independența? Important este să înțelegem că ei au ritmuri diferite de dezvoltare așadar timpul și cantitatea de sprijin necesare nu sunt aceleași la fiecare. Copilul are nevoie de suport dar asta nu înseamnă că este neputincios, prin urmare dacă îi sărim imediat în ajutor nu îl motivăm deloc. El se va plafona pentru că va ști că este cineva care să facă asta în locul lui. Criticile distrug relația părinte-copil. Reproșându-i nereușita, îi anulăm inițiativa. Trebuie să apreciem efortul și nu performanța. Copilul simte încrederea pe care o avem în el și ceea ce el va face va fi pe măsura a ceea ce i-am oferit. Nu îi dăm încredere atunci nu are încredere în el.

- [Zece sfaturi pentru parinti](http://www.intelligentmindsdc.com/10-ways-to-create-self-reliant-learners/)
(<http://www.intelligentmindsdc.com/10-ways-to-create-self-reliant-learners/>)
- [Sfaturi cu privire la dezvoltarea abilitatilor de autonomie personala la copii](http://www.ecoparent.ca/parenting/self-reliance-skills-in-children)
(<http://www.ecoparent.ca/parenting/self-reliance-skills-in-children>)

Capitolul 2- Modul în care puteți sprijini activitățile de învățare a preșcolarilor acasă

Dovezile sugerează că implicarea părinților în învățarea timpurie are un impact mai mare asupra bunăstării și realizării copiilor noștri decât oricare alt factor. Ceea ce ar trebui să știți în continuare e că odată ce copilul dumneavoastră începe să frecventeze grădinița, el sau ea va începe să vă ceară să facă o parte din activitățile preferate acasă. Ceea ce este și normal deoarece o parte din munca noastră ca părinți e să ne pregătim copiii pentru școală, însemnând că activitățile suplimentare după școală sunt o necesitate. Activitățile trebuie să fie simple, fără să coste o mulțime de bani sau să necesite mult timp pentru a fi pregătite. Activitățile bazate pe decupat, lipit, pictat, colorat, modelat, activități casnice – gătit, curățenie, necesită puțin mai mult timp și imaginație, dar sunt mai distractive și creează relații puternice între copii și părinți. Toate tipurile de activități ar trebui să vă ajute pe oricare dintre voi: copiii se vor simți minunat și noi - ar trebui să fim mândri că am construit un tânăr puternic, încrezător și pregătit pentru viitor.

2.1 Abilitățile copiilor

În funcție de vârsta copilului abilitățile pot varia. Este foarte important să cunoașteți etapele tuturor capacităților fizice, cognitive și emoționale, astfel încât să puteți face față tuturor problemelor care pot apărea. Jean Piaget, marele pionier al acestui domeniu în secolul al XX-lea, a descris copiii ca fiind cursanți activi care, prin interacțiunile cu mediile lor, construiesc o înțelegere complexă a lumii, de la stadiul senzomotor din copilărie până la etapa operațiilor logice și formale din adolescență.

- [Stadiile dezvoltării după Piaget](https://www.youtube.com/watch?v=TRF27F2bn-A.) (<https://www.youtube.com/watch?v=TRF27F2bn-A.>)

Este foarte important ca părinții să cunoască toate etapele dezvoltării, pentru a nu forța copilul, atunci când acesta nu este pregătit. Tranziția trebuie făcută armonios, fără impuneri și ostilitate. Chiar dacă ei mici nu raționalizează încă multe lucruri, simt foarte intens tensiunea din jurul lor, iar când vine vorba de propria tensiune, nu știu să o gestioneze. Aici intervine părintele, care trebuie să îl facă să simtă că nu este nimic în neregulă în a nu fi bucuros tot timpul, că sunt momente în care își sunt refuzate anumite dorințe. Această capacitate de a tolera stresul se antrenează, încă de la vârste fragede.

Vârsta de doi ani, este supranumită și o primă adolescență, deoarece este o perioadă în care copiii se confruntă cu foarte multe schimbări și au nevoie de atenția și dirijarea adulților. Este necesară o bună

No. Ref. 2017-1-ES01-KA201-038373

colaborare- comunicare la nivelul cuplului din viața copilului, dar și cooptarea în aceeași viziune/ metodă de gestionare a diferitelor situații, a tuturor adulților din viața copilului (bonă, bunici, etc).

Cum caracterizam copilul de doi ani?

Egocentrismul- sau „vreau”- La această vârstă copilul este concentrat doar pe propriile trăiri și dorințe. Atunci când îi este refuzat ceva, el resimte o mare frustrare, de aceea este important ca părinții să le explice motivele din spatele regulilor. Atunci când își înțelege propriile sentimente, va începe să le înțeleagă și pe ale celor din jur.

Curiozitatea și nevoia de autonomie- sau „eu pot”- Curiozitatea îi determină să exploreze mediul înconjurător și să își testeze capacitățile. O dată cu sau în preajma dobândirii autonomiei sfincierante, micuții vor dori să facă tot mai multe sarcini singuri și vor simți satisfacția propriei munci sau reușite. Rolul adulților este de a încuraja, de a gestiona potentialul eșec, spre un viitor adult perseverent.

Accesele de furie- Copiii trăiesc mult mai intens toate evenimentele cotidiene și în lipsa mecanismelor de gestionare a acestor emoții, au nevoie de plâns pentru a se descărca. Aceste crize de plâns, care pot avea intensități diferite (sau pot fi însoțite de trântiri, loviri etc) funcționează ca o supapă ce eliberează tensiunea. Rolul adultului este să fie calm, să îi ofere înțelegere și sprijin emoțional. Este foarte important pentru adult să conștientizeze că acea criză nu este a lui- să se distanțeze emoțional atât cât să nu se încarce, dar cât să se păstreze o relație autentică și empatică. Copilul are nevoie de părinte să îl ajute să își identifice și să își gestioneze emoțiile. Plânsul joacă un rol important în eliberarea emoțională, și noi, adulții, avem momente în care simțim nevoia unui plâns zdravăn.

- [10 lucruri pe care le putem spune copiilor în loc „Oprește-te din plâns”](http://happinesshereblog.com/2017/01/10-things-say-instead-stop-crying/)
- [Mai multe detalii despre trecerea de la nou născut la preșcolar](https://extension.illinois.edu/babysitting/age-infant.cfm)

2.2. Zona dezvoltării proximale

Zona dezvoltării proximale, adesea abreviată ca ZPD, este diferența dintre ceea ce un copil poate face fără ajutor și ceea ce nu poate face. Conceptul a fost introdus, dar nu pe deplin dezvoltat, de psihologul Lev Vygotsky (1896-1934) în ultimii zece ani ai vieții sale. Vygotsky a declarat că un copil urmează exemplul unui adult și dezvoltă treptat abilitatea de a face anumite sarcini fără ajutor. Cu alte cuvinte, învățarea poate avea loc doar atunci când sarcinile reprezintă o provocare (când nu au o dificultate prea redusă) dar nici nu sunt deosebit de complexe.

Zona dezvoltării proximale (ZPD) are loc în această zonă: Învățarea are loc între capacitatea copilului de a lucra sub îndrumarea unui adult și abilitatea acestuia de a face aceeași sarcină pe cont propriu, în mod independent. Pentru ca învățarea să aibă loc, adultul trebuie să fie competent pe aria/ domeniul respectiv, să fie un model.

Asa se face ca cei mici invata de la parinti multe lucruri deoarece in primii ani de viata parintii sunt baza seturilor de competente necesare copiilor. De aici vine si vorba „cei sapte ani de acasa”. Cu acest bagaj informational copiii pleaca mai apoi in colectivitate, respectiv crese si gradinite, unde isi imbunatatesc abilitatile si strategiile si le adauga in bagajul lor informational. Studiile arata ca o atmosfera negativa de acasa poate afecta in mare masura un copil, de aceea dezvoltarea personalitatii unui copil depinde foarte mult de interactiunile sociale la care este supus si de efectele pe care le are aceasta din urma asupra lui. Succesul sau esecul in cadrul programelor scolare vor avea si ele la randul lor un impact asupra personalitatii in curs de formare a copilului, tocmai datorita timpului petrecut cu rost la scoala. Iar daca valorile pe care le gaseste la scoala nu sunt apropiate de cele formate in sanul familiei, atunci vor aparea conflicte prin care fie auto-apreciere sau incredere in sine se vor consolida, fie vor inceta sa mai existe ca sentimente pentru copilul respectiv.

- [Dezvoltarea emoțională și socială a copiilor](https://www.youtube.com/watch?v=Xy57UpKRNEo)
(<https://www.youtube.com/watch?v=Xy57UpKRNEo>)
- [Zona dezvoltării proximale \(ZPD\)](https://www.youtube.com/watch?v=Du6vqSOj7UU)
(<https://www.youtube.com/watch?v=Du6vqSOj7UU>)
(https://www.youtube.com/watch?v=CTR_snb-0nQ)

2.3 Cauzalitatea biologică: presiunea creșterii

O viziune tradițională asupra învățării și dezvoltării a fost aceea că cei mai mici copii știu și pot face puțin, dar cu vârsta (maturizarea) și experiența (de orice natură) devin din ce în ce mai competenți. Din această perspectivă, învățarea înseamnă totodată și dezvoltare, reciproca fiind valabilă - dezvoltarea este și învățare. O dată cu înaintarea în vârstă copiii resimt din ce în ce mai acut presiunea care se pune pe ei când vine vorba de achiziționarea unui set complex de cunoștințe, fie că vorbim despre învățarea școlară sau de cea de acasă. Părinții încearcă să îi adauge copilului un bagaj variat înscriindu-l la diverse activități – înot, limbi străine, sporturi diferite (tenis, fotbal, handbal, baschet, Karate etc), șah, scrimă etc, ceea ce nu e neapărat ceva negativ. Problema vine când numărul orelor în afara familiei se restrâng și copilul nu mai resimte dragostea părinților. Un copil obosit și surmenat va începe să dea semne de oboseală, schimbare de dispoziție, de temperament. Presiunea pusă în mod repetat pe umerii copiilor are rolul ei și e necesară în doze mici alternată cu evenimente fericite.

O idee minunată ar fi să îi învățați pe copii să ia singuri decizii astfel încât să nu resimtă presiune din partea dumneavoastră, ci să simtă că face parte dintr-un mediu în care el e valorizat și opinia lui chiar contează. Să-l învățați pe cel mic să ia decizii este o componentă foarte importantă din educația copiilor. De multe ori părinții au tendința să-i cocoloșească pe copii, să le impună propria viziune și să-i priveze de posibilitatea de a face propriile alegeri, de a lua propriile decizii. Este adevărat că vor să-i ferească de neplăceri, de neajunsuri, dar este nevoie și de acestea în educația copiilor. Dacă nu sunt lăsați copiii să facă alegeri, să ia decizii, nu vor reuși niciodată să înțeleagă care sunt consecințele faptelor lor. Numai prin experiență își vor dezvolta abilitatea de a reacționa, de a gândi, de a hotărî, de a acționa în consecință.

No. Ref. 2017-1-ES01-KA201-038373

Deși par minore aceste aspecte, **ele sunt piatra de temelie în educația copiilor**. Ei învață să ia decizii, învață că sunt răspunzători, învață că urmează consecințe în funcție de alegerile lor, învață că au un rol important în familie și, mai apoi, în societate și presiunea de pe umerii lor se atenuază în acest sens. Evident ca ea nu va dispărea complet, deoarece situațiile vieții îl vor face pe alocuri iar tensionat, dar pregătit să facă față cu brio acestora și să nu depindă mereu de adultul de lângă el.

- [Responsabilizarea copiilor \(https://www.youtube.com/watch?v=O448GM4e0kM\)](https://www.youtube.com/watch?v=O448GM4e0kM)
- [Cum să creștem copii responsabili? \(https://www.youtube.com/watch?v=KYnJCJvtEUw\)](https://www.youtube.com/watch?v=KYnJCJvtEUw)

2.4. Sprijin emoțional

Să fii acolo pentru copilul tău fără să îl sufoci sau să îi știrbești din personalitate este strict necesar, chiar foarte important. Pentru el asta înseamnă că are sprijin și este apreciat, pentru părinte sentimentul că este important în viața lui e uriaș. Dar să fii acolo pentru el nu înseamnă mereu să îl ajuți să facă câte ceva sau să îl faci dependent de tine. Are nevoie de tine pentru afectivitate, să nu se simtă părăsit și să îl îndrumi în diferite situații. Are nevoie de socializare – atât cu copii de vârsta lui sau în centrul vârstei lui (vital), cât și cu adulți.

Etape evolutive în socializarea cu alți copii. Prima fază a dezvoltării sociale este reprezentată de **joaca de unul singur, sau joaca unul lângă celălalt- nu cu celălalt**, mormăind, vorbind cu sine și ocazional împărțind o jucărie cu unul din părinți. În cazul în care vreun alt copil intervine, mai mult ca sigur va fi blocat, împins în afara jocului. Apoi urmează perioada în care cel mic e capabil să se joace cu alți copii și apare ideea de a împărți, de a aștepta rândul sau de a fi "primul"/"ultimul". Această etapă este dificilă deoarece copiii se pot supăra pe partenerii de joacă, pentru ca apoi să continue prietenia ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. În cele din urmă, grupul se extinde la trei-patru copii până când copilul intră la grădiniță și se bucură de compania grupului și de noile experiențe pe care le implică asocierea cu acesta. Părintele trebuie să îi fie sprijin în oricare dintre faze astfel încât să îl poată lăsa să se descurce singur, fără să fie o amenințare la stima de sine a copilului.

Un alt aspect important este reprezentat de **programarea socializării**, astfel mamele (în general) încearcă să identifice copiii din împrejurimi care pot servi drept tovarăși de joacă (fără a avea importanță sexul copilului, deoarece la vârste mici nu are relevanță). Puteți fie să invitați copii în vizită organizând mici petreceri tematice sau activități care să le facă plăcere, fie puteți accepta invitați în vizită. Este de preferat ca prima întrevvedere să se încheie într-o notă veselă (pentru a încuraja repetiția), prin urmare este indicat să supravegheați interacțiunea de la distanță pentru a preveni eventualele dispute. În cazul în care copilul merge în vizită la un prieten/vecin, este bine să îl urmăriți pentru a vă asigura că ajunge la destinație în siguranță (chiar dacă este vorba de o distanță scurtă), evident dacă are vârsta necesară pentru a putea merge pe stradă neînsotit.

- [Joacă-te cu copilul tău \(https://childdevelopmentinfo.com/child-development/play-work-of-children/pl5/#.W3rMM84zb4Y\)](https://childdevelopmentinfo.com/child-development/play-work-of-children/pl5/#.W3rMM84zb4Y)
- [Importanța socializării \(https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1350293X.2017.1380879?src=recsys\)](https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1350293X.2017.1380879?src=recsys)

Capitolul 3- Metode de antrenare a curiozității și a dorinței de învățare

Perioada de la 0 la 6 ani, perioada in care copiii absorb toate informatiile din jur, perioada in care acestia invata mult mai usor o limba straina, de exemplu. Rolul parintilor in aceasta perioada este de a filtra informatiile, de a facilita accesul la activitati cat mai diverse. Mediu nou si interactiunea sociala ii ajuta foarte mult in dezvoltarea limbajului pentru ca sunt pusi in situatia de a-si exersa abilitatile si cunostintele, mai ales ca nu toti cei cu care interactioneaza au acelasi bagaj de cunostinte sau aceeasi varsta si in mod firesc ei au parte de expunere si de exercitiu.

Copiii sunt atrași în mod natural de jocul in natura și există numeroase beneficii ale jocului în aer liber: le permite să exploreze fiecare element al naturii, să dezvolte forța musculară și coordonare și să câștige încrederea în sine. Joaca activă în aer liber crește, de asemenea, flexibilitatea, abilitățile motorii fine și brute și este legată de dezvoltarea unei game largi de aptitudini fizice.

3.1. Descoperirea plăcerii de a învăța

In primele luni de viata copilul se foloseste de adulti- parinti- tutori- pentru a crea conexiunea cu mediul inconjurator, pentru a avea incredere. Imediat dupa nastere, copilul este pus la pieptul mamei pentru a auzi bataile inimii si vocea cu care s-a obisnuit- primele repere care-l insotesc in lumea reala.

Dupa varsta de 3 ani devin constienti de propriile dorinte si toate actiunile ulterioare sunt conduse de aceasta constiinta, dar pana la varsta de 3 ani vorbim despre hormone, o energie inconstienta. Hormele sunt strans legate de perioadele sensibile ale copiilor, de exemplu un copil care avea o perioada sensibila pentru apa petrecea ore in sir turnand apa dintr-un recipient in altul, in ciuda faptului ca era ud totul in jur, in incercarea de a-l ocoli, l-am oprit si am declansat o criza de furie. Hormele l-au impins sa faca aceasta actiune repetitiva, desi devenise periculos pentru el, putea sa alunece, in momentul in care l-am oprit am declansat o frustrare imensa. Atunci cand hormonele se manifesta, copilul intra intr-un fel de transa de concentrare si trebuie oprit doar in urmatoarele situatii: cand se poate rani, cand ii poate rani pe ceilalti sau cand poate distruge mediul.

Dupa varsta de 3 ani, devin constienti, se dezvolta gandirea logica, matematica si imaginatia. Pana la varsta de 3 ani, copiii se bazeaza pe realitate, pe concret, de aceea este foarte important ca parintii sa fie foarte atenti la povestile pe care le citesc copiilor, deoarece acestia nu au capacitatea de a face diferenta dintre real si imaginar si se pot speria foarte tare. Informatiile si explicatiile pe care parintii le ofera trebuie sa fie foarte logice si realiste, de exemplu mai multi copii au vazut la tv o reclama in care vaca era de culoare mov si cand au ajuns la gradinuta si educatoarea le-a spus ca acest animal are alta culoare, au fost foarte bulversati. De aici pot sa apara foarte multe frici, fobii, este foarte important pentru parinti sa insoteasca cu explicatii orice informatie care intra in contact cu copilul lor pana la varsta de 3 ani.

Perioada de la 0 la 6 ani, perioada in care copiii absorb toate informatiile din jur, perioada in care acestia invata mult mai usor o limba straina, de exemplu. Rolul parintilor in aceasta perioada este de a filtra informatiile. Sunt gradinite in Romania care opteaza pentru introducerea limbii engleze in vocabularul grupei, pentru ca prin expunere copiii invata mult mai repede. De asemenea, sunt parinti care prefera sa se vizioneze alaturi de copii animatii in limba engleza (nedublate) tot pentru expunerea acestora. In aceasta perioada copiii pot invata orice, indiferent ca e vorba de o limba straina sau un sport pentru ca totul este deschis in mintea lor. Ceea ce nu invata pana la 6 ani, vor invata mult mai greu dupa; este suficient sa ne gandim la noi, adulti, cat de greu ne este sa invatam acum o limba straina la care nu

No. Ref. 2017-1-ES01-KA201-038373

am fost expusi, sau sa invatam un sport nou. Copiii nu depun un efort propriu-zis sau constient ca invata-spre deosebire de adulti- ei absorb totul si e vizibil asta si in claritatea pronuntiei- atunci cand vorbim despre o limba straina si in cantitatea informatiilor retinute.

- [Curiozitatea si placerea de a invata](http://drilitman.net/wp-content/uploads/2013/11/Litman-2005.pdf)
(<http://drilitman.net/wp-content/uploads/2013/11/Litman-2005.pdf>)
- [Curiozitatea copiilor](https://www.scholastic.com/teachers/articles/teaching-content/why-young-children-are-curious/)
(<https://www.scholastic.com/teachers/articles/teaching-content/why-young-children-are-curious/>)

3.2. Un copil fericit- învățare fericită

Pana la varsta de 3 ani vorbim mai mult despre invatare inconstienta, in intervalul 3-6, cand se dezvolta constiinta, imaginatia, gandirea matematica, vointa si hormonele nu mai directioneaza copilul. In perioada prescolara, micutii invata prin joc. La nivel familial ii ajuta sa se dezvolte armonios- timpul de calitate petrecut cu familia este foarte important- copiii care merg la gradinita- stau 10 ore, au nevoie sa simta ca apartin familiei- nu ca acasa e locul in care dorm dupa ce se termina programul de la gradinita, au nevoie de sansa de a recupera timpul in care nu au fost in familie.

Un alt aspect ce merita mentionat este buna gestionare sau divizare a timpului de joaca cu parintii, sa aiba momentele sale cu fiecare dintre parinti (individual, dar si la nivel de grup- sau cu ceilalti frati). Stabilirea unor rutine deoarece micutii au nevoie de rutine pentru normalizare, aceasta este o provocare in special in cazul cuplurilor divortate. Programul bine stabilit de exemplu tata il duce la gradinita si mama il aduce, cand ajunge acasa pregateste cina cu ambii parinti, mananca impreuna, are momentele de joaca cu mama, tata ii citeste o poveste inainte de culcare. Implementarea rutinii este mai usoara in cazul cuplurilor care locuiesc impreuna (indiferent de starea civila), dar nu imposibila in cazul cuplurilor separate. Nerespectarea rutinii il destabilizeaza pe copil, creaza haos. Pot exista abateri de la o rutina deja implementata, dar trebuie sa fie anuntat copilul, pregatit.

In acest context spunem ca jocul inseamna timp petrecut in familie, dar sa nu uitam ca pana la varsta de trei ani jocul trebuie sa fie realist- gatit impreuna- gradinarit etc.

- [Joaca activa in aer liber](https://www.youtube.com/watch?v=Z2tY6OSPDWw)
(<https://www.youtube.com/watch?v=Z2tY6OSPDWw>)
- [Happiness and its surprises](https://www.ted.com/talks/nancy_etcoff_on_happiness_and_why_we_want_it/transcript#t-186854)
(https://www.ted.com/talks/nancy_etcoff_on_happiness_and_why_we_want_it/transcript#t-186854)

3.3. Atenție timpurie la dezvoltarea limbajului

Inca din perioada prenatala, parintilor le este recomandat „dialogul” cu copilul; fatul se familiarizeaza cu vocea si cu bataile inimii mamei pentru ca le aude constant, dar este necesar ca si tatal sa vorbeasca cu fatul pentru ca acesta sa se familiarizeze si cu acesta si pentru a-l avea punct de reper. Dupa nastere, parintii trebuie sa i se adreseze copilului, sa ii vorbeasca ca si cum ar vorbi cu un adult, sa ii povesteasca tot ce se intampla in jur. ”Trebuie sa te schimb, pentru ca esti murdar. Intai cautam haine curate, apoi o sa le dezbracam pe cele murdare....etc”. Trebuie sa evitam diminutivele si vorbitul „de bebelusi”, sa vorbim cat mai corect gramatical si cat mai mult. Pentru ca pana la varsta de 3 ani copiii nu fac diferenta dintre

No. Ref. 2017-1-ES01-KA201-038373

concret, trebuie sa le citim povesti realiste, sau sa le povestim intamplari din viata lor, sau din a dumneavoastra. **In dezvoltarea limbajului este foarte importanta izolarea cuvintelor noi, de exemplu atunci cand copilul este schimbat i se spune „Äcum iti voi da bluza jos”** in acest context „bluza” este un cuvânt nou si parintele il izoleaza si il repeta „bluza” in timp ce ii arata copilului de cel puțin trei ori. Dupa aceasta etapa urmeaza partea in care copilul recunoaste cuvântul si poate sa arate obiectul „Arata sau adu bluza”. Etapa finala este de reproducere a cuvintelor noi si folosirea acestora in contexte diferite. **In etapa dezvoltarii limbajului este momentul oportun pentru expunerea si invatarea unei limbi straine, dar nu este tarziu si daca se incepe si dupa 3 ani, dar nu mai tarziu de varsta de 6 ani.** Expunerea la limbile straine este esentiala in aceasta perioada, de exemplu o tanara mamica de origine romana s-a casatorit cu un tanar de origine araba, casatorie din care rezultat un baietel. Dialogul dintre cei doi sotii este constant in limba engleza, mama vorbeste cu copilul in limba romana, iar tatal in limba araba. Copilul, are acum varsta de 2 ani si vorbeste cu fiecare parinte in limba sa, iar cand sunt ambii parinti prezenti vorbeste in limba engleza. Isi adapteaza foarte usor limba de comunicare la persoanele cu care interactioneaza (alte rude maternelne sau paterne).

- [Dezvoltarea limbajului](https://www.youtube.com/watch?v=y8qc8Aa3weE)
(<https://www.youtube.com/watch?v=y8qc8Aa3weE>)
- [Stadiile dezvoltarii limbajului](https://www.youtube.com/watch?v=ZudYD2vNeqY)
(<https://www.youtube.com/watch?v=ZudYD2vNeqY>)

3.4. Fii "antrenorul emoțional" al copilului tău

Ce determina modul in care se manifesta un copil? Aceasta este intrebarea din mintea fiecarui parinte. Ce putem face pentru a le oferi copiilor nostri cel mai bun inceput in viata si pentru a ne asigura ca devin oameni buni, inteligenti si fericiti?

Exista doi predictorii pentru modul in care se manifesta copiii: Unul este reglarea emotionala, ce o putem traduce prin abilitatea de a intelege si de a-si gestiona sentimentele. Un al doilea este reprezentat de relatiile sociale, adica modul in care copiii interactioneaza cu adultii si cu ceilalti copii. Din pacate, foarte putine resurse pentru parinti discuta despre acesti doi predictorii. Majoritatea se concentreaza numai pe disciplina, iar acest lucru nu ii ajuta pe parinti sa atinga aceste obiective.

Parintii trebuie sa evite comparatiile intre copii, fie ca este vorba despre copiii din aceasi familie (cu alti frati, surori) sau despre colegii de la gradinita, vecini etc. Este foarte dureros pentru un copil sa auda „Fratele lui a mers mai repede” sau „Copilul vecinului stie sa faca asta, spre deosebire de tine”. Astfel de comportamente distrug atat relatia dintre parinti si copii, cat si stima de sine a copilului. De evitat sunt si exprimarile de genul „Te-ai descurcat foarte bine, DAR cred ca trebuie sa mai exersezi” desi in aparenta este o exprimare inofensiva, poate avea acelasi efect distructiv pe termen lung. Aceste exprimari pot sa fie inlocuite cu „Observ ca te-ai descurcat foarte bine la pictat, vrei sa pictam si un alt tip de peisaj?” astfel de formulari au rolul de a-l face pe copil sa se simta important, i se cere parerea si este stimulat sa mai exerseze. Copilul este ajutat sa creasca, sa isi atinga propriul potential.

Parintii pot influenta cu adevarat ceea ce simt copiii despre ei insisi si despre lume, de unde putem distinge ca se contureaza doua tipuri de parinti: Parinti dezaprobatori/respingatori ai emotiilor negative care vad tristetea si furia ca si cum ar fi daunatoare. Acesti parinti vor face orice pentru a schimba emotia copilului cu una pozitiva, simtind ca orice altceva decat un copil fericit este un indiciu ca sunt un esec ca parinti. Ei

No. Ref. 2017-1-ES01-KA201-038373

vad emotiile ca si cum ar fi piese de imbracaminte pe care poti alege sa le imbraci sau sa le arunci; Parintii "emotional coaching" sunt parintii care vad emotiile ca pe o ocazie de a se conecta cu cei mici si de a-i invata. Ei remarca chiar si emotiile mai putin intense ale copiilor, precum si propriile emotii. Acestia intampina toate emotiile in primul rand cu intelegere si empatie, iar apoi stabilesc limite sau solutioneaza probleme, in functie de comportamentul necorespunzator al copiilor, daca acesta a fost legat sau nu de emotii.

➤ [Dezvoltarea emotionala](#)

(<https://www.youtube.com/watch?v=cafXa6Z-eIA>)

➤ [Echilibrul emotional al copiilor](#)

(<https://www.kidsmatter.edu.au/health-and-community/newsletter/managing-emotions-and-behaviours>)

Capitolul 4- Metode de dezvoltare a abilităților sociale

Dezvoltarea socială este la fel de importantă ca dezvoltarea cognitivă atunci când ne propunem ca experiența școlară să fie una constructivă. Preșcolăritatea reprezintă o etapă de început a socializării, în care se pun bazele interacțiunii într-un mediu care presupune respectarea anumitor reguli pentru o bună desfășurare a activităților. Succesul sau carențele comportamentului social manifestat de adult sunt justificate de buna sau mai puțin reușita implementare a regulilor de comunicare într-un grup, de nivelul de dezvoltare a ideii că suntem construiți diferit din toate punctele de vedere, prin urmare nevoile noastre și modul în care vrem să ni se răspundă la ele sunt diferite.

O strategie universală de dezvoltare a sociabilității nu există având în vedere construcția diferită a fiecărui copil. Se pot propune diferite metode pentru a putea lucra la această latură a celui mic, dar, mai întâi de toate, trebuie să ne cunoaștem copiii pentru a putea ști în ce direcție ne îndreptăm atenția.

4.1. Strategii multiple, alegeri optime

Educarea abilităților sociale în preșcolăritate se poate realiza prin diferite metode, însă orice demers în acest sens va conduce în final spre joc. Jocul este, alături de învățare, muncă și creație, una dintre activitățile fundamentale; acesta este un cadru favorabil dezvoltării copilului datorită prezentării lui într-un mod plăcut, amuzant, relaxant. Deoarece preșcolarul percepe jocul în acest fel, aceasta este activitatea fundamentală în cadrul învățământului preșcolar în care se construiește și se dezvoltă personalitatea copilului.

Ce sunt abilitățile sociale? Abilitățile sociale îmbracă multe aspecte, însemnând mult mai mult decât a fi vorbăreț. Aceste abilități variază de la a fi în măsură să răspundem emoțiilor altei persoane și să înțelegem felul în care gândește, până la abilitatea de a fi buni colaboratori și negociatori. Pentru a-și putea forma relații cu ceilalți copiii, preșcolarul trebuie să învețe câteva abilități sociale, precum: abilitățile de adaptare: a ști cum să se integreze într-un grup, să împartă, să urmeze reguli, să coopereze, să-i ajute pe ceilalți, să administreze conflicte abilitățile de comunicare: a ști să folosească un limbaj potrivit, expresiile faciale, să mențină un contact vizual și să asculte.

➤ [Abilitățile sociale \(https://www.youtube.com/watch?v=dBB_OVkk6kw\)](https://www.youtube.com/watch?v=dBB_OVkk6kw).

Cum învață copiii abilitățile sociale? Părinții tind să aibă cea mai mare influență atunci când vine vorba de dezvoltarea acestor abilități, dar ei învață și din alte surse, cum ar fi ceilalți membri ai familiei, partenerii de joacă, mediul educațional. Nu există o strategie de învățare a lor, trebuie avut în vedere particularitățile de vârstă, pe cele individuale, personalitatea.

Cum putem ajuta copiii să-și dezvolte abilitățile sociale? Unul dintre pașii importanți de urmat în construirea abilităților sociale constă în încurajarea copiilor să vorbească despre ei. Eu sunt..., Mie îmi place să..., Eu pot să..., Eu am învățat să..., Eu nu mă prea descurc la... sunt indicatori că cel mic are o anumită imagine despre propria persoană, că el știe ce anume poate și ce nu să facă. În funcție de gradul de confort pe care îl are copilul atunci când vorbește despre el vom ști dacă aceasta este calea de urmat în dezvoltarea laturii sociale. Acest confort poate fi sugerat de calitatea exprimării orale, dacă evită să răspundă la întrebări despre el, dacă are nevoie de un timp mai scurt sau mai îndelungat de a răspunde.

Un alt lucru care pe parcurs își va dovedi eficiența este formularea a ceea ce copilul transmite. Este binecunoscut faptul că cel mic împrumută comportamentele, cuvintele/sintagmele, modul de lucru al adulților care stau majoritar cu el. Construirea unor stereotipuri în comunicare constituie un factor

No. Ref. 2017-1-ES01-KA201-038373

important. Spre exemplu, atunci când vrem să-i dăm copilului un feedback în legătură cu o anumită situație, ceea ce vrem să punctăm ar trebui să ponească de la elementele pozitive la cele negative într-o manieră care să nu atace, ci prin care se dă dovadă de înțelegere, empatie, păstrându-se totuși ideea că ceva trebuie rezolvat.

Emoțiile sunt o parte importantă a acestui demers. Rezervorul emoțional al copiilor este esențial pentru buna desfășurare a întregului proces prin care trece. Preșcolarii trebuie încurajați să vorbească despre propriile sentimente, emoții, despre lucrurile care îi fac să se simtă bine sau mai puțin bine. Același lucru ar trebui să-l facă și părintele, pentru a-l obișnui pe copil să acorde timp și celorlalți să se exprime. Spațiul personal este un alt element care contribuie la consolidarea relațiilor dintre copii. Fiecare are nevoie de timp în care să fie singur și de spațiu care să-l facă să se simtă confortabil. Invadarea acestei nevoi duce la dezvoltarea unor frustrări care se poate transforma ulterior în respingerea celui alt.

- [Emoțiile generează nevoi la care noi avem datoria să răspundem:](https://www.youtube.com/watch?v=-6tObiLSU78)
(<https://www.youtube.com/watch?v=-6tObiLSU78>).

4.2. Optimizarea comunicării

Ce este comunicarea? Comunicarea este un ansamblu de acțiuni care au în comun transmiterea de informații sub formă de mesaje, semne sau gesturi simbolice, între doi indivizi, numiți interlocutori, sau mai formal, emițător și receptor. Este un proces dinamic, aflat într-o continuă schimbare, între oameni și comunicare existând o strânsă interdependență. Această transmitere de informații se produce de obicei într-o formă acustică (vorbirea), dar există și alte forme, cum ar fi forma scrisă. În timpul vorbirii comunicarea nu se efectuează numai prin cuvinte, ci și prin intermediul tonului vocii, al amplitudinii sau localizării respirației, al variației coloritului epidermei (îndeosebi a celei faciale), al atitudinii noastre. Pentru înțelegerea unui mesaj, de cele mai multe ori este important și comportamentul interlocutorilor care poate fi pasiv, asertiv, agresiv.

Comunicarea părinte-copil. Relația părinților cu copiii lor este una dintre cele mai importante legături care se stabilește și, de cele mai multe ori, este datoria părintelui să o inițieze. Un părinte ar trebui să fie atent când copilul este discpus să asculte și să încerce în acele momente să poarte o conversație cu el. Pentru o comunicare eficientă, este important modul în care se începe discuția. Pentru un rezultat satisfăcător, nu este tocmai indicat inițierea discuției prin adresarea unei întrebări, spre exemplu De ce planetele se învârt în jurul Soarelui? pentru că o întrebare îl poate pune în dificultate și el va căuta să evite un răspuns. Împărtășirea gândurilor dumneavoastră copiilor, inventând tot felul de situații, spre exemplu În timp ce conduceam, mă gândeam oare de ce planetele se învârt în jurul Soarelui le va atrage atenția și vor deveni din ce în ce mai atenți, așteptând deznodământul.

- [Comunicarea cu copilul](https://www.youtube.com/watch?v=n3oKwCk5k3w) (<https://www.youtube.com/watch?v=n3oKwCk5k3w>).

Barierile în comunicare sunt variate și numeroase, ele stând în calea înțelegerii clare a mesajului. Următoarele pot fi considerate bariere în comunicare: ordinul/comanda (Trebuie să mergi la grădiniță. Trebuie să faci asta și nu întreba de ce.), obligația (Trebuie să mă ascuți.), critica (Niciodată nu reușești să faci nimic. Întotdeauna greșești.), comparația (Nu vei fi niciodată ca ceilalți copii de la grădiniță.) etc. Unul dintre cele mai mari bariere în comunicare este incapacitatea de a asculta. Dacă cel mic va simți că nu este ascultat atunci când spune ceva, nu va primi feedback, nu există contactul vizual, atunci el va evita să mai încerce să vă comunice ceva.

- [Mai multe informații legate de modul de comunicare cu copilul](https://www.unicef.org/cwc/files/CwC_Web.pdf)
(https://www.unicef.org/cwc/files/CwC_Web.pdf)

4.3. Abilitățile de ascultare: secretul conexiunii emoționale

Ascultarea este o parte importantă a procesului de comunicare; un bun comunicator este, în primul rând, un bun ascultător. Ascultarea este un act conștient de recepționare a informației, presupunând:

- înțelegerea (identificarea și recunoașterea informației conform unui cod);
- decodarea codului în sensuri (prin implicarea memoriei și experienței receptorului);
- atribuirea de semnificații informației procesate;
- evaluarea (emiterea unei judecăți relevante informației primite).

Studiile de specialitate subliniază importanța ascultării atât pentru precizia comunicării, cât și pentru conținutul relațional al acesteia. Este necesar ca ascultarea să se desfășoare concomitent cu observarea interlocutorului, inclusiv a mesajelor transmise non-verbal.

- [Modalități de educare a abilității de a asculta](https://www.youtube.com/watch?v=z_rNd7h6z8) (https://www.youtube.com/watch?v=z_rNd7h6z8)

Ascultarea pasivă este o formă de comunicare cooperantă care se limitează la a transmite mesaje preponderent non-verbale care exprimă acceptare, înțelegere, empatie. Uneori importantă este atitudinea și nu cuvintele. Ascultarea pasivă are două etape: deschiderea ușii (se realizează făcând o afirmație și nu adresând o întrebare-considerată baraj în comunicare: Am observat că ești trist./Văd că ai o problemă./ Dacă vrei să vorbești cu cineva eu sunt aici să te ascult.), ascultarea pur și simplu (fără intervenții sau comentarii, uneori putem transmite semnale de genul Aha!/Așa deci./Înțeleg.). E foarte important să transmitem copilului diferența dintre te înțeleg și sunt de acord. Putem înțelege că simte nevoia să țipe, să bată din picioare, să arunce o jucărie, dar asta nu înseamnă că suntem de acord și că îi susținem în a face aceste lucruri. Ascultarea activă este o formă mai complexă, în care putem, în plus, să comunicăm verbal și non-verbal. În acest caz, putem adresa întrebări de clarificare, dar numai în legătură cu afirmațiile lui. Ar trebui să conducem discuția nu spre ceea ce ne interesează pe noi, ci să-l determinăm pe copil să spună totul fără nicio rețineră, indiferent de cât de grav ni se pare ceea ce el spune. Orice ar spune părintele contrar a ceea ce spune copilul, va fi perceput de cel mic drept un atac la propria persoană, un atac la sentimentele și emoțiile lui.

- [Comunicarea părinte-copil în situații conflictuale](https://www.youtube.com/watch?v=8pUDPPCHf8M) (<https://www.youtube.com/watch?v=8pUDPPCHf8M>).

4.4. Empatia și manifestarea interesului în situații cotidiene

Empatia este abilitatea de a înțelege, percepe și, într-o oarecare măsură, de împărtăși sentimentele (cum ar fi tristețea sau fericirea) care sunt experimentate de către o altă ființă, chiar dacă aceasta nu le exprimă explicit. Psihologul Martin L. Hoffman (1982) a descris patru stadii ale dezvoltării empatiei:

- empatia globală- care presupune imitarea emoțiilor celuilalt, se poate observa la vârsta de un an;
- empatia egocentrică- care apare la copiii cu vârsta cuprinsă între 12 și 18 luni, se caracterizează prin diferențierea emoțiilor celuilalt, dar oferirea unor soluții egocentrice;
- empatia pentru emoțiile celuilalt- vine cu creșterea în vârstă, astfel încât copiii discriminează mai subtil între emoții și acționează mai puțin egocentric la răspunsul lor;

No. Ref. 2017-1-ES01-KA201-038373

- *empatia pentru condițiile vieții celuiilalt- care apare în copilăria târzie sau începutul adolescenței, când aceștia răspund la condiția generalizată a celuiilalt, și nu doar la situația imediată în care sentimentele sunt exprimate.*

Susținerea copiilor în a emite unele puncte de vedere cu privire la acțiuni, idei, lucrări este un mijloc de socializare în cadrul grupului. Exprimarea și susținerea unor păreri, în limitele vocabularului de care dispune preșcolarul, reprezintă o parte importantă a procesului de construire a personalității. Faptul că cel mic are astfel de inițiative, de apreciere pe cale verbală sau nonverbală a anumitor elemente din jurul său, denotă că el se implică în viața colectivității, că are un interes activ față de ceea ce se întâmplă în jurul său. Încurajarea copilului să-și formeze propriile păreri presupune și sprijinirea lui să înțeleagă că fiecare e diferit și că fiecare are dreptul să-și aleagă perspectiva din care privește lucrurile. Dacă celălalt are o altă părere, nu înseamnă că e greșită, ci că are un filtru propriu prin care trece lucrurile, drept urmare poate avea aceeași părere sau una total contradictorie. Elementul care intervine în acest punct este empatia. Ar trebui anticipate anumite scenarii, în strânsă legătură bineînțeles de contexte concrete, în care să întrebăm copiii cum s-ar simți alți oameni în acele situații. Treptat, cei mici vor reuși să acorde perspectivei celuiilalt atenție, fără a lua subiectiv lucrurile. Preșcolarul trebuie să învețe treptat să accepte și alte puncte de vedere, chiar dacă ele nu corepund propriilor idei.

- [Cultivarea empatiei la preșcolari](https://mcc.gse.harvard.edu/files/gse-mcc/files/empathy.pdf) (<https://mcc.gse.harvard.edu/files/gse-mcc/files/empathy.pdf>)
- [Strategii pentru un copil empatic](https://www.zerotothree.org/resources/5-how-to-help-your-child-develop-empathy) (<https://www.zerotothree.org/resources/5-how-to-help-your-child-develop-empathy>)

